

سبک های تصمیم گیری و قضاوت در برآورد ارزش منصفانه؛ اثر چارچوب ذهنی

محسن ارچین لیسار

دانشجوی دوره دکتری، گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج، کرج، ایران

بهمن بنی مهد

دانشیار، گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج، کرج، ایران (نویسنده مسئول)

مهدی مرادزاده فرد

دانشیار، گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج، کرج، ایران

بهرام همتی

استادیار، گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج، کرج، ایران

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۶/۱۷ تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۳/۱۱

چکیده

حسابداری در هسته خود قضاوت و تصمیم‌گیری اشخاص مانند سرمایه‌گذاران، مدیران و حسابرسان را مورد توجه قرار می‌دهد. قضاوت در حسابداری عموماً به صورت پیش‌بینی وضعیت آتی یا ارزیابی وضعیت فعلی و مبهم یک رویداد می‌باشد. ارزش منصفانه، یک مبانی اندازه‌گیری است که به ارائه اطلاعات جهت قضاوت و تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان مفید می‌باشد. پژوهش‌های حوزه مالی رفتاری نشان داده‌اند که سبک‌های تصمیم‌گیری در چارچوب ذهنی افراد می‌توانند برآوردهای آنها را تحت تأثیر قرار دهد. در پژوهش حاضر به بررسی رابطه سبک‌های تصمیم‌گیری و قضاوت در مورد ارزش منصفانه پرداخته شده است. به منظور دستیابی به اهداف پژوهش نمونه‌ای به حجم ۳۵۶ نفر از حسابداران و مدیران مالی شرکت‌های بورسی و حسابرسان موسسات حسابرسی با روش نمونه‌گیری غیراحتمالی در دسترس انتخاب شده است. دوره زمانی پژوهش سال ۱۳۹۸ می‌باشد. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه و برای سنجش پایایی پرسشنامه از آلفای کرونباخ استفاده شد. نهایتاً برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از رویکرد مدلسازی معادلات ساختاری استفاده شده است. شواهد این پژوهش بیانگر آن است که سبک‌های تصمیم‌گیری عقلایی، وابستگی و اجتنابی بر قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق نظر مدیریت تأثیر معنی‌دار و مثبت دارد. اما سبک‌های تصمیم‌گیری شهودی و آنی تأثیر معنی‌داری با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق نظر مدیریت ندارند. هم‌چنین، تأثیر سبک‌های تصمیم‌گیری عقلایی، تصمیم‌گیری وابستگی و تصمیم‌گیری اجتنابی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق ارقام مشابه مورد تأیید قرار گرفت. اما سبک‌های تصمیم‌گیری شهودی و تصمیم‌گیری آنی بر قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق ارقام مشابه تأثیر معنی‌داری ندارند. به عبارت دیگر، قضاوت و تصمیم‌گیری درباره ارزش‌های منصفانه در سطوح نظر مدیریت واحد تجاری و ارقام مشابه، متأثر از سه سبک تصمیم‌گیری عقلایی، وابستگی و اجتنابی است.

واژه‌های کلیدی: سبک‌های تصمیم‌گیری، ارزش منصفانه، نظر مدیریت، ارقام مشابه.

۱- مقدمه

اساس حسابداری برپایه قضاوت و تصمیم‌گیری افراد مانند سرمایه‌گذاران و مدیران و حسابرسان قرار دارد. در تحقیق درباره قضاوت و تصمیم‌گیری در حسابداری و سایر رشته‌های علمی ایجاد می‌کند با تکیه بر تئوری‌های روان‌شناسی فرضیه‌هایی را در نظر گرفت و با مراجعه به این تئوری‌ها و درک آنها می‌توان ارزش تحقیقات در قضاوت و تصمیم‌گیری در حسابداری را بالا برد (کانس^۱ و همکاران، ۲۰۰۵).

تحولات روزافزون و پیشرفت‌های سریعی که در دامنه وسیعی از فعالیت‌های واحدهای اقتصادی رخ داده است، ضرورت تهیه و ارائه اطلاعات مالی مربوط، قابل اعتماد و قابل مقایسه توسط واحدهای اقتصادی را افزایش داده است. مربوط بودن و قابلیت اطمینان به عنوان دو معیار کیفیت اولیه اطلاعات حسابداری، از عوامل افزایش سودمندی گزارشات مالی به شمار می‌روند (لاگز^۲ و همکاران، ۲۰۱۰). این معیارها برای اندازه‌گیری و گزارشگری ارزش دارایی‌ها و بدهی‌ها، مورد استفاده قرار گرفته و اطلاعات مربوطی از وضعیت دارایی و بدهی مالی شرکت‌ها را در قالب صورت‌های مالی ارائه می‌دهند. با اندازه‌گیری ارزش منصفانه می‌توان عدم اطمینان موجود در محیط اطلاعاتی استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی را کاهش داد (براتن^۳ و همکاران، ۲۰۱۳). بنابراین، حسابداری ارزش منصفانه ممکن است به شفاف‌سازی بیشتر در بازار سرمایه منجر شود. طبق استانداردهای حسابداری سه سطح برای برآورد ارزش منصفانه وجود دارد که سطوح مختلف اطلاعات را شامل می‌شود: سطح اول؛ قیمت‌گذاری در بازارهای فعال برای دارایی‌ها یا بدهی‌های یکسان، سطح دوم؛ در این سطح قیمت‌ها بصورت مستقیم و یا غیرمستقیم قابل مشاهده می‌باشد و سطح سوم؛ ارزش دارایی‌ها و بدهی‌های مبتنی بر قیمت‌ها یا تکنیک‌های ارزیابی که در برگزیده داده‌های غیرقابل مشاهده است. از آنجایی که برآوردهای سطح ۳ و ۲ در گزارش‌ها مالی غیرقابل اعتماد می‌باشند (سادپ^۴ و همکاران، ۲۰۱۹). در این پژوهش از برآوردهای ارزش منصفانه سطح ۱ استفاده شده است.

قضاوت و تصمیم‌گیری از عناصر اصلی حسابرسی است. حسابرسان هم درباره‌ی استفاده درست صاحبکار از استانداردهای حسابداری و هم نحوه‌ی انجام کار خود با توجه به استانداردهای حسابرسی باید پیوسته از قضاوت حرفه‌ای خود استفاده کنند. در نتیجه شناسایی عوامل مؤثر بر قضاوت

حسابرسی ضروری است. یکی از این عوامل تأثیرگذار بر قضاوت ویژگی‌های فردی و روانشناسی افراد است (خواجوی و نوشادی، ۱۳۹۱). از جمله متغیرهایی که بر ارزش منصفانه تأثیر بسزایی دارد و مطالعه‌های اندکی در مورد آن انجام گرفته است، تفاوت‌های فردی می‌باشند، که یکی از معیارهای اندازه‌گیری تفاوت‌های فردی، سبک‌های تصمیم‌گیری است. اهمیت این موضوع موجب گردیده است که نویسندگان پژوهش حاضر، نقش سبک‌های تصمیم‌گیری را در برآورد ارزش منصفانه مورد مطالعه قرار دهند. بنابراین هدف این پژوهش بررسی تأثیر سبک‌های تصمیم‌گیری در چارچوب ذهنی افراد بر قضاوت در مورد ارزش منصفانه می‌باشد و همچنین گسترش مبانی نظری پژوهش‌های رفتاری حسابداری است. سودمندی این پژوهش کمک به طیف وسیعی از استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی به منظور ارزیابی بهتر از وضعیت فعلی برآورد ارزش منصفانه است که خود منجر به قضاوت‌های مالی بهتر می‌شود. بعلاوه، این پژوهش طرحی برای حسابداران و سایر استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی در مورد نقایص احتمالی تخمین ارزش منصفانه می‌باشد. در پژوهش حاضر به این سوال پاسخ داده می‌شود که انتخاب سبک‌های تصمیم‌گیری چگونه بر قضاوت افراد در مورد ارزش منصفانه اثر می‌گذارد؟

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱- سبک‌های تصمیم‌گیری

سبک تصمیم‌گیری هر فرد، رویکرد شخصیتی او در درک و واکنش به وظیفه تصمیم‌گیری است (روزت^۵ و کیاروچی، ۲۰۰۹) به عبارت دیگر سبک تصمیم‌گیری هر فرد تحت تأثیر ویژگی‌های شخصیتی او در برخورد با مسایل و واکنش نسبت به آنها است (تانپولم^۶، ۲۰۰۴). سبک تصمیم‌گیری را به عنوان یک سبک شناختی در نظر می‌گیرند. سبک شناختی، سبک رفتاری است که در آن افراد اطلاعات را از دنیای بیرون گرفته و بر اساس این اطلاعات تصمیم می‌گیرند. برخی تصمیمات به واسطه ارزیابی نظام مند گزینه‌های مختلف اتخاذ می‌شوند، در حالی که در اتخاذ تصمیمات دیگر، تجزیه و تحلیل رسمی، دخالت کمتری دارند (ساندرز^۷، ۲۰۰۸). اسکات و بروس در مطالعات خود پیرامون سبک تصمیم‌گیری افراد و عوامل مؤثر بر آن، بر ویژگی‌های درونی و تفاوت‌های فردی افراد توجه بسیاری نموده و بر این اساس پنج سبک تصمیم‌گیری را تحت عنوان سبک

⁵. Rosete

⁶. Tunholm

⁷. Sanders

¹. Koonce

². Laux,

³. Bratten

⁴. Sudip

های عمومی تصمیم گیری ارائه نموده اند، این پنج سبک عبارتند از:

سبک تصمیم گیری عقلایی: این سبک بیانگر تمایل تصمیم گیرنده به شناسایی تمامی راهکارهای ممکن، ارزیابی نتایج هر راهکار و در نهایت انتخاب راهکار بهینه و مطلوب با توجه به شرایط تصمیم گیری است (اولیوریا^۱، ۲۰۰۷). افرادی که از سبک عقلایی برخوردارند، تصمیمات خود را بر اساس جستجو و تجزیه و تحلیل کامل و همه جانبه تمامی اطلاعات موجود (هم از منابع درونی و هم از منابع بیرونی) اتخاذ می کنند (سینگ و گرینهاوس^۲، ۲۰۰۴).

سبک تصمیم گیری شهودی: تصمیم گیری شهودی، فرآیندی ناخودآگاه است که در سایه تجربه های استنتاج شده به دست می آید (کروان^۳، ۲۰۰۵). در این شیوه تصمیم گیری، فرد تصمیم گیرنده منطق روشنی در رابطه با درست بودن تصمیم خود ندارد، بلکه با تکیه بر بینش و فراست درونی خود آن چیزی را که فکر می کند درست است، انجام می دهد (پاتون^۴، ۲۰۰۳).

سبک تصمیم گیری آنی: این سبک تصمیم گیری بیانگر شرایطی اضطراری است که در آن، فرد بدون پشتوانه فکری قبلی و در کمترین زمان ممکن تصمیم اصلی خود را اتخاذ می کنند (اسکات و بروس^۵، ۱۹۹۵). به عبارت دیگر، مدیرانی که از این سبک تصمیم گیری برخوردارند در هنگام مواجه شدن با موقعیت تصمیم گیری بلافاصله و بی درنگ تصمیم اصلی خود را اتخاذ می کنند (تانپولم^۶، ۲۰۰۴).

سبک تصمیم گیری وابستگی: این سبک تصمیم گیری بیانگر عدم استقلال فکری و عملی تصمیم گیرنده و تکیه بر حمایت ها و راهنمایی های دیگران در هنگام اتخاذ تصمیم است (پارکر^۷، ۲۰۰۷). مدیرانی که از سبک تصمیم گیری وابستگی برخوردارند، در هنگام اخذ تصمیمات مهم به جای اینکه با دیگران مشورت نموده و در نهایت تصمیم نهایی را خودشان انتخاب کنند، کاملاً وابسته به دیدگاه های سایر افراد هستند.

سبک تصمیم گیری اجتنابی: سبک تصمیم گیری اجتنابی را می توان تلاش و تمایل فرد تصمیم گیرنده به اجتناب از اتخاذ هر گونه تصمیم و تا حد امکان دوری از موقعیت های تصمیم گیری تعریف نمود (تانپولم^۸، ۲۰۰۴). این سبک به معنی به تعویق انداختن تصمیم گیری در هنگام مواجهه با مشکلات و طفره رفتن از واکنش نسبت به مساله رخ داده شده می باشد (پارکر^۹، ۲۰۰۷).

برخی افراد نسبت به دیگران در تصمیم گیری موفق تر می باشند. درک این واقعیت طی بیست سال گذشته، توجه بسیاری از پژوهش گران را به متغیرهای مؤثر بر تصمیمات افراد جلب کرده است. این متغیرها در طیفی از متغیرهای فیزیولوژیک تا متغیرهای روان شناختی قرار دارند. توجه به تفاوت های فردی، محققان را به بررسی چگونگی شکل گیری رفتار تصمیم گیری، به عنوان تابع متقابلی از ویژگی های فردی تصمیم گیرنده و ویژگی های وظیفه (یا موضوع تصمیم گیری) وادار نموده است. مطالعات فراوان و متنوعی در خصوص تفاوت در عملکرد انجام شده است که در برخی از آنها با استفاده از برنامه حساسرسی، توانایی، دانش، تجربه، تخصص، شخصیت و سبک شناخت افراد به عنوان مؤلفه های مرتبط با شخص به کار گرفته شده است. در بررسی های حاضر از سبک شناخت به عنوان متغیر یا مؤلفه شخصیتی استفاده می شود، زیرا سبک شناختی، از مزایای بسیاری برای کسب و به کارگیری اطلاعات جهت حل مساله برخوردار است (اسدی و همکاران، ۱۳۹۳).

۲-۲- چارچوب ذهنی

چارچوب ذهنی، چارچوبی است که تصمیم گیرنده بر اساس آن به درک فعالیت خاصی می پردازد. و بر اساس این درک، قضاوت و تصمیم گیری می نماید، و همچنین نقشه راهی را ارائه می دهد تا بتواند آن فعالیت خاص را انجام دهد (اندرسون^{۱۰}، ۱۹۷۸). در واقع چارچوب ذهنی یک الگوی فکری است که افراد یک جامعه بسیاری از تصمیمات خود را بر اساس آن اتخاذ می کنند و تصمیم گیری های افراد را تحت الشعاع خود قرار می دهد. از آنجا که در حوزه حسابداری بسیاری از فعالیت های تخصصی تازگی دارد و دارای ساختار مشخص نیستند، اغلب حسابداران نمی توانند با مراجعه به حافظه خود راه حلی بیابند. در چنین شرایطی چارچوب ذهنی نقش بسیار مهمی را ایفا می کند. یکی از موارد موجود در چارچوب ذهنی تشبیه عملکرد است، به این صورت که افراد نمی توانند چیزی را از دیدگاه عملکرد جدید آن به تصور درآورند، مگر اینکه تنها از همان زاویه ای به آن نگاه می کنند که از گذشته دور عادت کرده اند (اندرسون، ۱۹۷۸). از سوی دیگر شکل گیری ساختار اطلاعات در حافظه، ناشی از تجربه است که نمی تواند به راحتی آن را تغییر داد و ممکن است افراد در دام پدیده ای به نام حسابداری ذهنی گرفتار شوند. بدین معنی که افراد برحسب طبیعت درباره مساله های مالی

^{۱۰} Scott and Bruce

^۹ Parker

^۸ Anderson

^۱ Oliveira

^۲ Sing and Greenhouse

^۳ Cervone

^۴ Patton

اندازه‌گیری و گزارشگری ارزش دارایی و بدهی مالی یا ابزارهای مالی از آن استفاده کرده و اطلاعات مربوطی از وضعیت دارایی و بدهی مالی خود را در قالب صورت‌های مالی منتشر می‌کنند (براتن و همکاران، ۲۰۱۷). این موضوع زمانی فراگیر خواهد بود که توجه گروه‌های دیگری نیز به ارزش منصفانه جلب شود و از نظر آنها درخور اتکا باشد و مدیران در گزارش رویدادها و فعالیت‌های شرکت به طور منصفانه عمل کنند. به طوری که واکنش سایر افراد ذینفع و ذیحق نسبت به اطلاعات گزارش شده درک شود. البته، درخور ذکر است که سرمایه‌گذار نیز آگاهانه در برابر ارزش ارقام خاصی از داراییهای شرکت که بر مبنای منصفانه ارزیابی شده است، واکنش مثبتی نشان می‌دهد زیرا از دیدگاه وی، این روش ارزشیابی و تعیین بهای مورد معامله به وی کمک کرده است تا عملکرد آینده شرکت را پیش بینی و در نهایت در مورد قرار دادن سرمایه خود در شرکت، تصمیم بگیرد (هریس^۳ و همکاران، ۲۰۱۸).

استفاده از حسابداری ارزش منصفانه می‌تواند اطلاعات به موقع تری را با توجه به تغییر شرایط اقتصادی، فراهم نماید و حسابداری ارزش منصفانه می‌تواند در نقش یک هشدار دهنده باشد. (فارگر و ژانگ^۴، ۲۰۱۴). قضاوت و تصمیم‌گیری بخش مهم و حیاتی در حسابداری و حسابرسی است. پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه‌های مدیریت، حسابداری نشان می‌دهد که افراد با کمک عواملی مشخص به تصمیمات متفاوت می‌رسند. این عوامل به ویژگی افراد یا دانش مربوط است (مسیح آبادی و همکاران، ۱۳۸۷). منظور از ویژگی‌های افراد همان تفاوت‌های فردی است که از سبک‌های تصمیم‌گیری و سبک‌های انگیزش و شخصیت ناشی می‌شود. شواهد نشان دهنده تاثیر عواملی چون جنس، نوع شخصیت، سبک شناختی، محیط حسابداری و حسابرسی بر قضاوت و تصمیم‌گیری هاست. این عوامل در حسابداری و حسابرسی کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند.

تصویرهای خاصی از رویدادها و اطلاعات در ذهن خود به وجود می‌آورند. اگرچه این تصویرهای ذهنی قابل تغییر هستند (افراد می‌توانند با توجه به شرایط آنها را تغییر دهند)، ولی بسیاری از موارد باعث می‌شود که کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری کاهش پیدا کند (تیلر^۱، ۱۹۹۹). چنین نتیجه‌ای موید این دیدگاه است که اگر افراد در زمینه خاصی دارای تصویر درست در ذهن خود باشند، می‌توانند درست قضاوت کنند.

۳-۲- ارزش منصفانه

تدوین کنندگان استانداردها و محققین معتقدند که گزارشگری ارزش منصفانه مربوط ترین اطلاعات را در اختیار استفاده کنندگان صورتهای مالی قرار می‌دهد. گزارشگری ارزش منصفانه باید میزان اطلاعات خصوصی را که در اختیار عموم مردم قرار داده می‌شود را افزایش دهد، به این ترتیب منجر به تخصیص کارآمد منابع و شکل‌گیری سرمایه می‌شود (کوح^۲ و همکاران، ۲۰۱۵). کمیسیون اروپا در سال ۲۰۱۱ استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره IFRS۱۳ با عنوان اندازه‌گیری ارزش منصفانه، امضاء کرد و هدف این استاندارد پاسخ دادن به چگونگی محاسبه ارزش منصفانه و افشائیات مربوط به آن است. طبق این استاندارد ارزش منصفانه مبلغی است که در زمان اندازه‌گیری فعالان بازار می‌توانند در معامله منظم از فروش دارایی بدست آورند یا برای انتقال بدهی پرداخت کنند. استاندارد ارزش منصفانه سه رویکرد اصلی برای اندازه‌گیری ارزش منصفانه پیشنهاد می‌کند که شامل:

- رویکردبازار: از قیمت‌ها و سایر اطلاعات ایجاد شده از مجزای معاملات بازار شامل معامله دارایی‌ها و بدهی‌های مشابه یا دارایی‌ها و بدهی‌های قابل مقایسه و یا مجموعه‌ای از دارایی‌ها و بدهی‌ها استفاده می‌شود.
- رویکرد بها: منعکس‌کننده مقادیری است که در زمان جاری به منظور جایگزین کردن توانایی ارائه خدمات یک دارایی لازم است که به آن بهای جایگزینی جاری می‌گویند.
- رویکرد سود: مقادیر آتی که یک مقدار در دوره جاری مبدل می‌گردد و اندازه‌گیری ارزش منصفانه منعکس‌کننده انتظارات جاری بازار درباره آن مقادیر آتی خواهد بود.

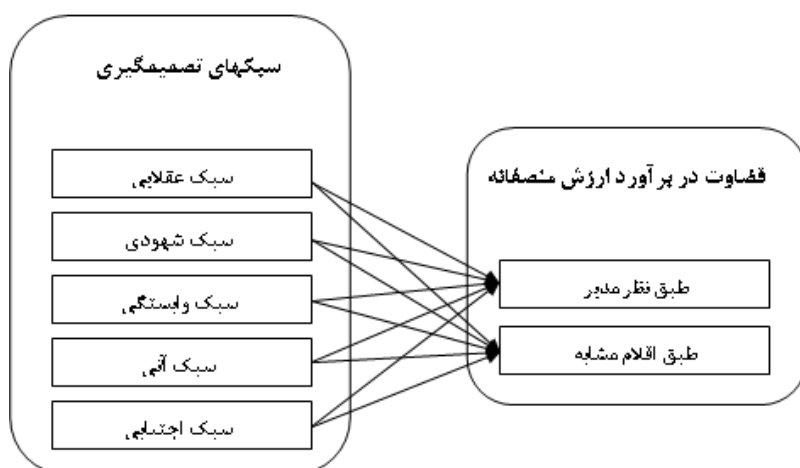
حسابداری ارزش منصفانه، رویکرد نوین گزارشگری مالی است که مطابق با آن سازمان‌های مالی و غیرمالی می‌توانند برای

³.Harris

⁴.Farghera and Zhang

¹.Thaler

².Goh

نمودار ۱- مدل مفهومی پژوهش

ارزش منصفانه و افزایش خطر سقوط سهام در شرکت که حاکمیت شرکتی قوی دارند، کاهش می یابد.

بیگ^۳ و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی به بررسی رابطه حسابداری ارزش منصفانه و نگهداشت وجه نقد پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که افزایش استفاده از ورودی‌های ارزش منصفانه با سطح بالاتری از نگهداشت وجه نقد رابطه دارد و این نتیجه به طور عمده توسط ورودی‌های سطح ۱ و ۲ ارزش منصفانه حاصل شده است. علاوه بر این، شدت رابطه در شرکت‌های دارای مدیران توانمند بیشتر است.

کاترین^۴ و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی بررسی کردند که آیا سطوح ورودی ارزش منصفانه و منابع برآوردی با تورم ناشی از برآورد ارزش منصفانه ارتباط دارد؟ و همچنین آنها به بررسی تفاوت بین برآورد ارزش منصفانه بیمه گر و برآورد ارزش منصفانه توافق شده در بین دارندگان اوراق قرضه پرداختند. نتایج نشان داد که تورم ناشی از برآورد ارزش منصفانه بالاتر است و احتمال خودرزیابی بیشتر می شود وقتی که بیمه گزاران استفاده از ورودی سطح ۳ و دارندگان اوراق قرضه استفاده از سطح ۲ را گزارش می دهند. صرف نظر از سطح، ارزش منصفانه در زمان خود ارزیابی بزرگتر است. بیمه گزاران دولتی که ارزش منصفانه را از طریق خود ارزیابی افزایش می دهند به طور بالقوه شناسایی استفاده از ورودی‌های سطح ۲ را مبهم تشخیص می دهند. بیمه گران بانگیزه های قوی تر، به نظر می رسد که از لحاظ مالی انتخاب سالمی برای خود ارزیابی داشته باشند که این خود منجر به افزایش تورم ناشی از برآورد ارزش منصفانه می شود.

۲-۴- پیشینه پژوهش

ژیلو^۱ (۲۰۱۹) در این پژوهش به بررسی ارتباط بین اندازه گیری های ارزش منصفانه و ذخایر زبان وام های اختیاری بانک ها می پردازد. نمونه ی مورد مطالعه آنها شامل سهامدار عمده بانک های دولتی ایالات متحده از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۶ است. نتایج نشان داد که اندازه گیری ارزش منصفانه دارایی ها و بدهی ها توسط بانک ها بر اساس ورودی های سطح ۲ و سطح ۳ با ذخایر زبان وام اختیاری، رابطه کمتری دارد. با این حال، بین بدهی ها و دارایی های ارزش منصفانه سطح ۱ و ذخایر زبان وام اختیاری رابطه معنی داری وجود ندارد. هنگامی که درآمد پیش بینی شده مدیریت کمتر می شود، بانک ها با بدهی ها و دارایی های با ارزش منصفانه سطح ۲ و سطح ۳، ذخایر زبان وام اختیاری کمتری را برای درآمد تورمی گزارش می کنند. به طور کلی، نتایج حاکی از این است که بدهی ها و دارایی های ارزش منصفانه بر اساس ورودی های سطح ۲ و سطح ۳ دارای شفافیت کمتری هستند و نیاز به احتیاط بیشتری در مورد ذخایر زبان وام، دارند.

آدری^۲ و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی به بررسی این موضوع پرداختند که آیا شناسایی اموال سرمایه ای به ارزش منصفانه بجای مبنای بهای تمام شده، در مورد خطر سقوط قیمت سهام، اطلاعات مربوط تری ارائه می دهد. آنها دریافتند که شرکت‌هایی که اموال سرمایه ای را به ارزش منصفانه شناسایی می کنند، خطر افزایش قیمت سهام را تجربه می کنند. همچنین شواهدی بدست آمد که نشان می‌دهد که ارتباط بین گزارش

³. Bick

⁴. Kathleen

¹. Xiaolu

². Audrey

یافته های مارکو^۴ (۲۰۱۳) در مورد حسابداری ارزش منصفانه و کیفیت سود نشان داد که استفاده از ارزش منصفانه در گزارشگری مالی قابلیت و دقت این اطلاعات تهیه شده از صورتهای مالی را افزایش می دهد که این افزایش منجر به تصمیم گیری موثر می شود

فرج^۵ (۲۰۱۲) یک بررسی تحلیلی از اندازه گیری ارزش منصفانه تحت استانداردهای حسابداری انجام داد که نتایج پژوهش وی نشان می دهد که استفاده از حسابداری ارزش منصفانه روی کیفیت بالای اطلاعات حسابداری تاثیر می گذارد. ماینس^۶ و همکاران (۲۰۰۰) پژوهش روانشناسی شناختی آنها نشان می دهد که شکل ارائه بر میزان اطلاعات ارائه شده در مورد ارقام تاثیر می گذارد. واین به سطح هزینه های شناختی ناشی از ارزیابی ها آنها بستگی دارد. واین ارزیابی بینش های جالبی را برای استفاده کنندگان اطلاعات مالی در فرایند تصمیم گیری ارائه می دهد. قبل از اینکه قضاوت کلی درباره عملکرد شرکت یا موقعیتهای مالی شرکت و تصمیم گیری در مورد سرمایه گذاری انجام شود، سه کار انجام می دهند: ۱- آنها باید اطلاعات را مکان یابی کرده و به اندازه کافی مطالعه کنند تا بتوانند آنها را بیاد بیاورند ۲- آنها اطلاعات مالی را باید با ویژگی داده ها و پیامدهای آنها در رابطه وضعیت مالی، ارزیابی کنند ۳- آنها باید قبل از رسیدن به قضاوت یا تصمیم گیری کلی، اطلاعات را بوسیله ارزیابی و وزن دهی همه پیامدهای آن، با هم ترکیب کنند.

حیدر و نیکومرام (۱۳۹۷) تاثیر سبک های تفکر را بر تردید حرفه ای حسابرسان را مورد بررسی قرار دادند. ان ها دریافتند سبک تفکر قانونگذار بر تردید حرفه ای تاثیر منفی و معنی دار دارد. اما سبک های تفکر اجرایی، قضاوت گر، درونگرا و برون گرا و آزاد اندیش تاثیر مثبت و معنی دار بر تردید حرفه ای دارند. ان ها تاکید دارند که سبک های تفکر و قضاوت متاثر از ویژگی های فردی و عامل مهم در قضاوت و تصمیم گیری حسابرسان است. حجازی و میهمی (۱۳۹۶) به پذیرش استاندارد حسابداری ارزش منصفانه و تاثیر آن بر سود حسابداری را از دیدگاه نمونه ای از تدوین کنندگان استاندارد و دانشگاهیان و انجمن حسابرسان داخلی و مدیران مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار را بررسی کردند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که بین دیدگاه مدیران مالی با دیدگاه سایر نمونه ها تفاوت وجود دارد اما بین دیدگاه دانشگاهیان و حسابرسان داخلی تفاوت وجود

وانگ^۱ و همکاران (۲۰۱۸) تأثیر حسابداری ارزش منصفانه را روی ساختارهای بدهی شرکت که شامل سررسید و امتیازتبدیل بدهی بدهی، را بررسی کردند. بررسی آنها نشان داد که حسابداری ارزش منصفانه بین دارنده بدهی و سهامداران از طریق تأثیر آن روی کیفیت گزارش مالی تأثیر می گذارد. در نتیجه، آن روی تصمیمات شرکت در مورد ساختار بدهی تأثیر می گذارد. نتایج تجربی نشان می دهد استفاده بیشتر از مقیاس های ارزش منصفانه در صورتهای مالی با تقاضای بیشتر برای بدهی قابل تبدیل و بدهی با سررسید کوتاه مدت همراه می شوند. در این پژوهش از سطوح ارزش منصفانه سطح ۳ و ۲ استفاده شده است. این یافته ها نشان می دهد که ارزش منصفانه به درستی برآورد نگردد باعث تقاضای بیشتر برای ابزار ساختار بدهی می شود که این خود تناقض های نمایندگی دارنده بدهی - سهامدار را کاهش می دهد. بعلاوه آنها دریافتند که ارتباط کمتری بین استفاده از مقیاس های ارزش منصفانه سطح ۳ و امتیاز تبدیل یا سررسید بدهی برای شرکت های با عملکرد بالاتر ارائه شده است. این تحقیق دیدگاه های جدیدی را در مورد تأثیر حسابداری ارزش منصفانه روی ساختار بدهی شرکت فراهم می کند. همچنین دلایلی، برای سنجش بهتر روی ورودی های ارزش منصفانه فراهم می کند.

آیرس^۲ و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی با استفاده از یک نمونه بزرگ و قابل تعمیم از شرکت های ایالات متحده، به بررسی اثر حسابداری ارزش منصفانه بر دقت پیش بینی تحلیل گران پرداختند. نتایج مطالعه آنها نشان داد که ارتباط مثبت و معناداری بین دقت پیش بینی تحلیلگران و مقادیر ارزش منصفانه سطح ۱ و سطح ۲ وجود دارد، اما چنین وجود ارتباطی بین دقت پیش بینی تحلیلگران و مقادیر ارزش منصفانه سطح ۳ تایید نشد.

الفاکی^۳ و حمد (۲۰۱۵) در یک پژوهش تحت عنوان تأثیر استفاده از اطلاعات ارزش منصفانه بر کیفیت اطلاعات حسابداری پرداختند. مطالعه تجربی آنها در یک گروه از شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار خارطوم با استفاده از روش ANOVA انجام گرفت. یافته های آنها بیانگر این بود که ارزش منصفانه در ارائه اطلاعات مفید به کاربران و تصمیم گیری آنها کمک می کند. علاوه بر این نتایج نشان می دهد که ارتباط مثبت بین استفاده کنندگان ارزش منصفانه و قابلیت اطمینان اطلاعات حسابداری در تصمیم گیری وجود دارد.

⁵.Farghera

⁶.Maines

¹.Wang

².Ayres

³.Elfaki

⁴.Markou

ندارد و بین تدوین کنندگان استاندارد و دانشگاهیان تفاوت وجود ندارد اما بین دیدگاه حسابرسان داخلی و تدوین کنندگان استاندارد تفاوت وجود دارد.

سعیدی گراغانی و ناصری (۱۳۹۶) در تحقیقی تحت عنوان تفاوت فردی و قضاوت حرفه ای حسابرس در جست و جوی پاسخ به این سؤال است که آیا تفاوت های فردی در حسابرسان منجر به تفاوت در قضاوت آن ها می شود یا خیر؟. در این تحقیق اثر چهار ویژگی فردی شامل دو ویژگی جمعیت شناختی (جنسیت و تجربه) و دو ویژگی روان شناختی (خوش بینی و اعتماد به نفس) بر قضاوت حرفه ای مورد مطالعه قرار گرفته است. نتایج تحقیق آن ها نشان می دهد کلیه متغیرهای مورد مطالعه در این مقاله (خوش بینی و اعتماد به نفس، تجربه و جنسیت) منجر به وجود تفاوت در قضاوت حرفه ای حسابرسان می شود.

حاجی کرمانی و همکاران (۱۳۹۵) تاثیر کاربرد ارزش منصفانه در گزارش های مالی در بهبود ارتباط ارزش اطلاعات حسابداری نشان دادند که ارتباط ارزش همزمان سود هر سهم عادی و ارزش دفتری شرکت در شرکتهایی که از ارزش منصفانه استفاده نموده اند، بیشتر از شرکتهایی است که از نظام بهای تمام شده استفاده نموده اند.

سلیمانی امیری و جعفری نسب کرمانی (۱۳۹۵) چالش های حسابرسی ارزش های منصفانه را مورد بررسی قرار داده اند. آن ها نشان دادند که ابهام در برآوردهای ارزش منصفانه، تاثیرات قانونی و نظارتی، عدم بی طرفی مدیران واحدهای تجاری در برآورد ارزش های منصفانه از جمله عوامل هستند که می توانند بر حسابرسی ارزش های منصفانه تاثیرگذار باشند.

حاجیپا و همکاران (۱۳۹۲) به بررسی ارتباط ویژگیهای تردید حرفه ای حسابرسان و قضاوت و تصمیم گیری آنها پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که چهار ویژگی تردید (اعتماد فردی، تعلیق در قضاوت، منبع کنترلی و شک و تردید حرفه ای) بر قضاوت و تصمیم گیری حسابرسان موثرند.

تاری وردی و داغانی (۱۳۹۰) در یک بررسی تحت عنوان ارزش منصفانه، دیدگاه منصفانه، به روش های ارزیابی داراییها و بدهیها و علت توجه به ارزش منصفانه را مطرح ساختند و بعد از بیان مبانی نظری ارائه منصفانه به بررسی موارد مطرح شده در خصوص استانداردها و بیانیه ها مبتنی بر بکارگیری این ارزش در گزارشگری مالی می پردازند. نتایج پژوهش آنها بیانگر افزایش شفافیت گزارشگری مالی در صورت استفاده از ارزش منصفانه است.

محمدیان (۱۳۸۹) در پژوهشی تحت عنوان تحلیلی بر بکارگیری ارزش منصفانه به تجزیه و تحلیل بکارگیری ارزش

منصفانه در مقابل بهای تاریخی و مزایا و معایب و چالش ها و مشکلات بکارگیری آن و تاثیر آن بر بحران مالی اخیر پرداخته است. نتیجه پژوهش او نشان داد هنوز ارزش منصفانه نتوانسته است بطور کامل انصاف خود را در اندازه گیری عناصر حسابداری نشان دهد. دلیل این امر چالش ها و مشکلات عدیده ای است که بر سر راه بکارگیری آن وجود دارد. و مهمترین مزیت یا نقطه قوت ارزش منصفانه را می توان شفافیت و مربوط پذیری اطلاعات فراهم شده به وسیله آن دانست. و از کاستی های این مبنا می توان به نحوه اندازه گیری آن و عدم اتکای نه چندان مطمئن اطلاعات فراهم شده به وسیله آن اشاره داشت.

۳- روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر روش، توصیفی- همبستگی، از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش جمع آوری داده ها از نوع میدانی است. جامعه آماری پژوهش شامل؛ حسابداران و مدیران مالی شرکت های بورسی و حسابرسان موسسات حسابرسی که تعداد آنها ۳۵۶ نفر است و از طریق فرمول کوکران بدست آمده است و در بازه زمانی یک ساله منتهی به خرداد ۱۳۹۸ مورد مطالعه قرار گرفتند. با توجه به عدم امکان نظارت بر انتخاب تصادفی کارکنان ودخالت ندادن محقق در امر نمونه گیری به دلایل مختلف، روش نمونه گیری به صورت غیر تصادفی بوده است. لازم به ذکر است که پیش از جمع آوری داده های پژوهش، به کارکنان اطمینان داده شد که نظرات آنها محرمانه بوده و صرفاً در دستیابی به نتایج پژوهش مورد استفاده قرار خواهند گرفت.

برای جمع آوری داده های لازم، برای سبک های عمومی از پرسشنامه سبک های عمومی تصمیم گیری اسکات و بروس (۱۹۹۵) که مشتمل بر ۲۵ سوال با طیف لیکرت می باشد استفاده شده است. به منظور سنجش هر یک از سبک های تصمیم گیری در این پرسشنامه ۵ سوال اختصاص داده شده است. بر اساس طیف پنج گزینه ای لیکرت، از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) استفاده شده است. برای متغیر وابسته یعنی قضاوت در برآورد ارزش منصفانه از پرسشنامه استفاده گردید که برای بررسی روایی (محتوی) ابزار جمع آوری داده ها، از اساتید دانشگاهی که سوابق اجرایی در زمینه مالی داشته و نیز افراد خبره در این زمینه و با توجه به طرح ها و مقالات انتشار یافته در مجلات معتبر، مورد تایید قرار گرفت.

ضریب آلفای کرونباخ برای متغیرهای؛ سبک های تصمیم گیری عقلایی، شهودی، وابستگی، آنی و اجتنابی به ترتیب برابر با ۰/۸۵، ۰/۸۴، ۰/۸۶، ۰/۹۴، ۰/۸۷ محاسبه گردید (بالتر از

۴- یافته‌های پژوهش

جهت تحلیل داده‌های پژوهش، ابتدا متغیرها در قالب شاخص‌های آماری توصیف شدند و در ادامه فرضیه‌ها با استفاده از روش معادلات ساختاری مورد آزمون قرار گرفتند.

۴-۱- توصیف متغیرهای جمعیت‌شناختی

- توصیف سن پاسخ‌دهندگان: با توجه به یافته‌ها، ۱۳٪ از پاسخگویان زیر ۳۰ سال، ۴۴٪ از پاسخگویان بین ۳۰ تا ۴۰ سال، ۳۸٪ بین ۴۲ تا ۵۰ سال و ۵٪ از پاسخگویان بیشتر از ۵۰ سال سن دارند.
 - توصیف میزان تحصیلات پاسخ‌دهندگان: با توجه به یافته‌ها مشاهده می‌شود که ۴۸٪ از پاسخگویان دارای مدرک تحصیلی لیسانس، ۴۹٪ فوق دیپلم و ۳٪ دکتری و دانشجوی دکتری هستند.
 - توصیف سابقه خدمت در سازمان پاسخ‌دهندگان: با توجه به یافته‌ها، ۱۶٪ از پاسخگویان سابقه کاری زیر ۱۰ سال، ۲۵٪ بین ۱۰ تا ۱۵ سال، ۴۸٪ بین ۱۵ تا ۲۰ سال، و ۱۱٪ بیش از ۲۰ سال سابقه دارند. قبل از ورود به مرحله تجزیه و تحلیل اطلاعات ضروری می‌باشد که تمامی متغیرهای پژوهش توصیف شوند. در این راستا گزارشی توصیفی از متغیرهای پژوهش ارائه شده که این نوع اطلاعات در قالب جدول ۱ به شرح زیر نشان داده می‌شود.
- مطابق جدول ۱، بیشترین و کمترین میانگین به ترتیب مربوط به متغیرهای تصمیم‌گیری شهودی (۳/۷۷۹۲) و تصمیم‌گیری اجتنابی (۳/۴۱۶۱) است. از نظر پاسخ‌دهندگان، بیشترین انحراف معیار مربوط به تصمیم‌گیری وابستگی (۰/۸۸۲۴) و کمترین انحراف معیار مربوط به متغیر تصمیم‌گیری عقلایی (۰/۷۱۲۶) می‌باشد. از سوی دیگر مقدار واریانس مشاهده شده در متغیر تصمیم‌گیری وابستگی دارای بیشترین مقدار (۰/۷۷۹) و در متغیر تصمیم‌گیری عقلایی کمترین مقدار (۰/۵۰۸) می‌باشد. در نمودار ۲، نمودار راداری مربوط به متغیرهای توصیفی نشان داده می‌شود.
- در این پژوهش به علت عدم تبعیت متغیرهای تحقیق از توزیع نرمال، جهت آزمون فرضیه‌ها از مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی (PLS) و نرم‌افزار Smart PLS استفاده می‌شود و تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز بر اساس الگوریتم تحلیل داده‌ها در روش حداقل مربعات جزئی که شامل دو بخش «بررسی برازش مدل» و «آزمون فرضیه‌های پژوهش» است صورت می‌پذیرد.

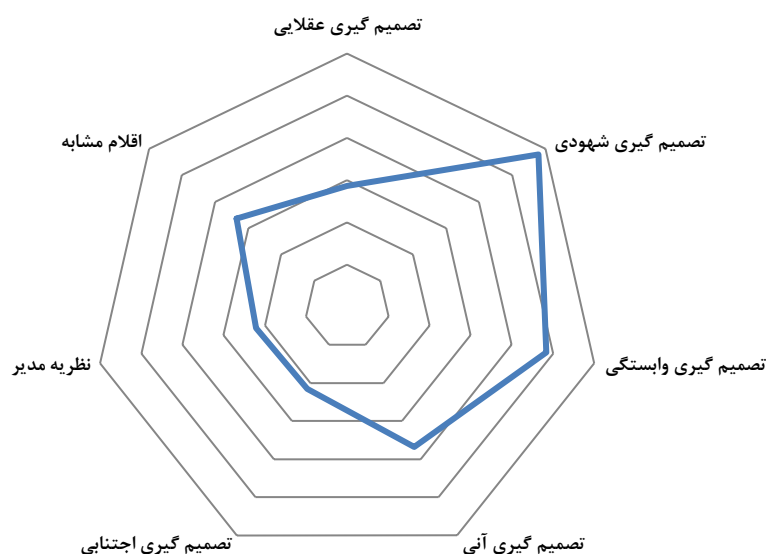
۰/۷) لذا می‌توان گفت که پرسشنامه از پایایی قابل قبولی برخوردار است. پس از بررسی روایی و پایایی پرسشنامه و توصیف متغیرهای آن با استفاده از نرم‌افزار SPSS، فرضیه‌های پژوهش بر اساس روش معادلات ساختاری و نرم‌افزار PLS 8.5 آزمون گردیدند.

۳-۱- فرضیه‌های پژوهش

- با توجه به مبانی نظری موجود در خصوص تاثیر سبک‌های تصمیم‌گیری بر ارزش منصفانه، فرضیه‌های زیر تدوین شده است.
- فرضیه ۱:** سبک‌های تصمیم‌گیری عقلایی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق نظر مدیریت واحد تجاری رابطه معنی‌داری دارد.
- فرضیه ۲:** سبک‌های تصمیم‌گیری شهودی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق نظر مدیریت واحد تجاری رابطه معنی‌داری دارد.
- فرضیه ۳:** سبک‌های تصمیم‌گیری وابستگی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق نظر مدیریت واحد تجاری رابطه معنی‌داری دارد.
- فرضیه ۴:** سبک‌های تصمیم‌گیری آنی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق نظر مدیریت واحد تجاری رابطه معنی‌داری دارد.
- فرضیه ۵:** سبک‌های تصمیم‌گیری اجتنابی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق نظر مدیریت واحد تجاری رابطه معنی‌داری دارد.
- فرضیه ۶:** سبک‌های تصمیم‌گیری عقلایی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق اقلام مشابه واحد تجاری رابطه معنی‌داری دارد.
- فرضیه ۷:** سبک‌های تصمیم‌گیری شهودی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق اقلام مشابه واحد تجاری رابطه معنی‌داری دارد.
- فرضیه ۸:** سبک‌های تصمیم‌گیری وابستگی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق اقلام مشابه واحد تجاری رابطه معنی‌داری دارد.
- فرضیه ۹:** سبک‌های تصمیم‌گیری آنی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق اقلام مشابه واحد تجاری رابطه معنی‌داری دارد.
- فرضیه ۱۰:** سبک‌های تصمیم‌گیری اجتنابی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق اقلام مشابه واحد تجاری رابطه معنی‌داری دارد.

جدول ۱- توصیف متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار	واریانس
تصمیم گیری عقلایی	۳۵۶	۱/۵	۵	۳/۴۸۷۳	۰/۷۱۲۶	۰/۵۰۸
تصمیم گیری شهودی	۳۵۶	۱/۶۷	۵	۳/۷۷۹۲	۰/۷۳۳۲	۰/۵۳۸
تصمیم گیری وابستگی	۳۵۶	۱	۵	۳/۶۸۳۷	۰/۸۸۲۴	۰/۷۷۹
تصمیم گیری آنی	۳۵۶	۱	۵	۳/۵۶۷۹	۰/۸۲۱۲	۰/۶۷۴
تصمیم گیری اجتنابی	۳۵۶	۱	۵	۳/۴۱۶۱	۰/۷۵۵۲	۰/۵۷۰
نظریه مدیر	۳۵۶	۱	۷	۳/۴۲۱۸	۰/۷۸۵۵	۰/۶۲۴
اقلام مشابه	۳۵۶	۱	۷	۳/۵۳۴۸	۰/۷۶۲۹	۰/۶۱۰

نمودار ۲- نمودار راداری میانگین متغیرهای پژوهش

بررسی برازش مدل پژوهش

بررسی برازش مدل در سه بخش مدل اندازه‌گیری، مدل ساختاری و مدل کلی صورت می‌گیرد که بررسی شود تا چه حد مدل پژوهش با داده‌های جمع‌آوری شده از نمونه آماری تناسب دارد. پس از تأیید برازش مدل، محقق مجاز به بررسی و آزمون فرضیه‌های پژوهش می‌باشد. نرم‌افزار PLS پس از اخذ داده‌های مربوط به متغیرها، مدل نهایی پژوهش که قسمت اعظم تحلیل را دربر می‌گیرد، به صورت نمودار ۳ در حالت تخمین ضرایب استاندارد شده و نمودار ۴ مدل در حالت ضرایب معناداری ارائه می‌کند که تمامی تحلیل‌ها و برازش مدل‌های اندازه‌گیری، ساختاری و کلی و آزمون فرضیه‌ها بر اساس این خروجی‌ها انجام می‌شود.

آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی

مطابق با الگوریتم تحلیل داده‌ها در روش حداقل مربعات جزئی (PLS)، اکنون نوبت بررسی ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی است. ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی سازه‌ها بیانگر نسبت واریانس بین هر سازه و شاخص‌هایش به واریانس کل سازه می‌باشد. ضریب پایایی بالاتر از ۰/۷ به‌عنوان میزان قابل قبول شناخته شده است. نتایج بررسی ضرایب پایایی در جدول ارائه شده است.

مطابق با نتایج قابل مشاهده در جدول، تمامی عامل‌ها ضریب پایایی ترکیبی قابل قبولی دارند. همچنین ضریب پایایی کرونباخ نیز در حد قابل قبول می‌باشد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که پرسشنامه پژوهش از پایایی مناسبی برخوردار است. در نتیجه مناسب بودن مدل اندازه‌گیری نیز تأیید می‌شود.

بخش معیار R Squares جهت برازش بخش ساختاری مورد استفاده قرار می‌گیرد که در ادامه به بررسی آن‌ها می‌پردازیم.

معیار R Squares

R^2 معیاری برای متصل کردن بخش اندازه‌گیری به بخش ساختاری مدل است و نشان از تأثیری دارد که یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا می‌گذارد. مقادیر ۰.۱۹، ۰.۳۳ و ۰.۶۷ به ترتیب به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی R^2 معرفی شده است. نتایج حاصل از بررسی این معیار در جدول ارائه شده است. (لازم به یادآوری است که برای متغیرهای برون‌زا این مقدار ارایه نمی‌گردد).

جدول ۴- مقادیر R^2

R Square	متغیر
۰.۱۴۱	تصمیم‌گیری عقلایی
۰.۱۶۳	تصمیم‌گیری شهودی
۰.۳۰۰	تصمیم‌گیری وابستگی
۰.۵۸۱	تصمیم‌گیری آنی
۰.۳۲۳	تصمیم‌گیری اجتنابی
۰.۵۶۴	تصمیم‌گیری عقلایی

با توجه به جدول، مقدار به‌دست‌آمده R^2 با توجه به مقدار ملاک، حاکی از برازش نسبتاً مناسب مدل ساختاری است.

برازش مدل کلی

در این مرحله، با توجه به معیار GOF، برازش مدل کلی صورت می‌پذیرد. با توجه به میانگین مقادیر اشتراکی سازه‌ها (مقادیر اشتراکی سازه‌های مرتبه اول) و میانگین R^2 مربوط به تمامی سازه‌های درون‌زای مدل، مقدار GOF برای برازش کلی مدل پژوهش حاضر برابر است با:

$$GOF = \sqrt{\text{Communalities} \times \bar{R}^2} = \sqrt{0.671 \times 0.345} = 0.481$$

با توجه به سه مقدار ملاک معرفی‌شده ۰.۰۱، ۰.۲۵ و ۰.۳۶ به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی، حاصل شدن مقدار ۰/۴۸۱ برای GOF نشان از برازش کلی قوی مدل پژوهش دارد. در کنار شاخص فوق در حال حاضر معتبرترین شاخصی که برای ارزیابی برازش مدل در روش PLS استفاده می‌شود شاخص SRMR^۱ است که برای برازش کلی مدل استفاده می‌شود. این شاخص توسط هنسلر و سارستد^۲ (۲۰۱۳) ارائه شده است و باید زیر ۰/۰۸ باشد. در تحقیق

جدول ۲- ضرایب پایایی پرسشنامه

پایایی ترکیبی $CR > 0.7$	آلفای کرونباخ $\alpha > 0.7$	متغیر
۰.۸۶۲	۰.۷۵۹	تصمیم‌گیری عقلایی
۰.۹۱	۰.۸۵۲	تصمیم‌گیری شهودی
۰.۸۶	۰.۷۷۵	تصمیم‌گیری وابستگی
۰.۸۴۳	۰.۷۲	تصمیم‌گیری آنی
۰.۸۵۷	۰.۷۴۹	تصمیم‌گیری اجتنابی
۰.۸۶۲	۰.۷۸۶	نظریه مدیر
۰.۸۷۱	۰.۷۶۸	اقدام مشابه

روایی همگرا

در این پژوهش برای بررسی روایی همگرا، از شاخصی به نام (AVE) استفاده می‌گردد که شاخص میانگین واریانس استخراج شده نام دارد. این شاخص نشان دهنده میزان همبستگی یک سازه با شاخصهای خود می‌باشد.

فورنل و لارکر در سال ۱۹۸۱، شاخص میانگین واریانس استخراج شده را معیاری برای سنجش روایی همگرا دانست و آن را معرفی کرد و فورنل و لارکر اظهار کردند که؛ عدد بحرانی این مقدار ۰/۵ می‌باشد. بدان معنا که اگر این عدد بالاتر از ۰/۵ باشد ما روایی همگرا قابل قبول را داریم. نتایج حاصل از بررسی روایی همگرای سازه‌های مدل در جدول ارائه شده است:

جدول ۳- روایی همگرای سازه‌های مدل بر اساس AVE

متغیر	AVE
تصمیم‌گیری عقلایی	۰.۶۷۷
تصمیم‌گیری شهودی	۰.۷۷۱
تصمیم‌گیری وابستگی	۰.۷۵۵
تصمیم‌گیری آنی	۰.۵۶۴
تصمیم‌گیری اجتنابی	۰.۶۶۶
نظریه مدیر	۰.۵۸۲
اقدام مشابه	۰.۶۸۴

همانطور که در جدول قابل مشاهده است، مقدار AVE برای تمامی سازه‌های مدل مقدار ملاک حداقل برابر ۰.۵ به‌دست آمده است. در نتیجه روایی همگرای مدل و برازش مدل‌های اندازه‌گیری تأیید می‌شود.

برازش مدل ساختاری

مطابق با الگوریتم تحلیل داده‌ها در روش PLS پس از برازش مدل‌های اندازه‌گیری نوبت به برازش مدل ساختاری پژوهش می‌رسد. در این

² Henseler, J., Sarstedt, M. (2013). Goodness-of-Fit Indices for Partial Least Squares Path Modeling: Computational statistics, 28, 565-580.

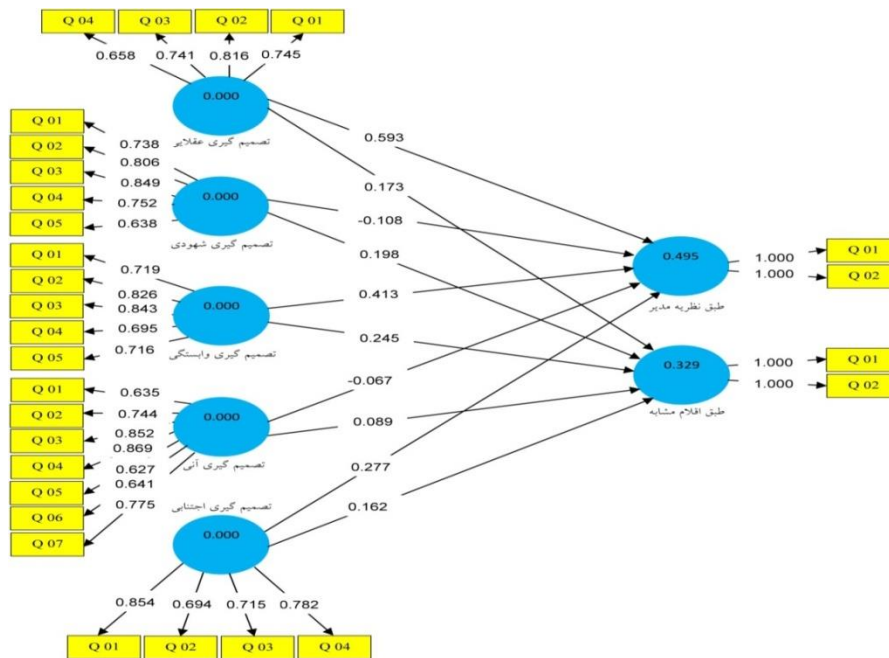
¹ Standardized root mean square residual

آماره t می توان گفت که مقادیر خارج از بازه (۱/۹۶ و -۱/۹۶) دلالت بر معنادار بودن روابط در مدل پژوهش دارند. برعکس، مقادیر بازه (۱/۹۶ و -۱/۹۶) بیانگر آن هستند که روابط موجود در مدل پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار نمی باشند.

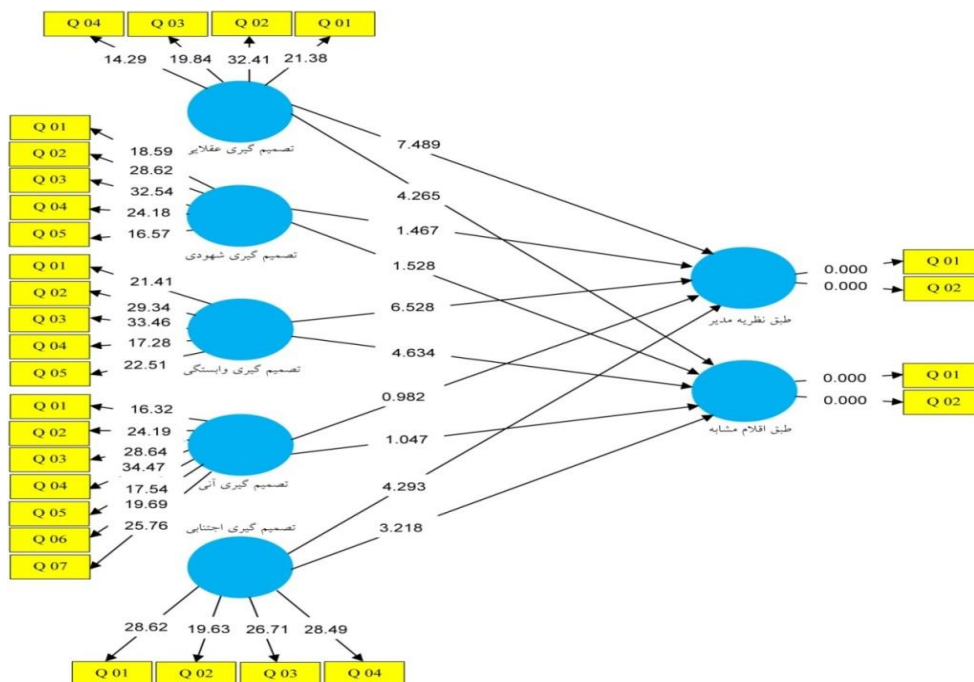
حاضر نیز مقدار آن برابر با ۰/۰۷۵ بدست آمده است که حاکی از برازش مناسب مدل تحقیق می باشد.

۴-۲- آزمون فرضیه های پژوهش

شکل های زیر بیانگر میزان ارتباط بین متغیرهای پژوهش در حالت اعداد معناداری هستند. با توجه به مقادیر معنی داری برای

نمودار ۳- مدل نهایی پژوهش در حالت تخمین ضرایب استاندارد شده

نمودار ۴- مدل نهایی پژوهش در حالت ضرایب معناداری t

هشت رد می شود و بقیه فرضیه ها به دلیل قرارگرفتن در خارج از بازه مشخص شده پذیرفته می شود. مطابق جدول ۵، بیشترین و کمترین میانگین به ترتیب مربوط به متغیرهای تصمیم گیری شهودی (۳/۷۷۹۲) و تصمیم گیری اجتنابی (۳/۴۱۶۱) است. از نظر پاسخ دهندگان، بیشترین انحراف معیار مربوط به تصمیم گیری وابستگی (۰/۸۸۲۴) و کمترین انحراف معیار مربوط به متغیر تصمیم گیری عقلایی (۰/۷۱۲۶) می باشد. از سوی دیگر مقدار واریانس مشاهده شده در متغیر تصمیم گیری وابستگی دارای بیشترین مقدار (۰/۷۷۷۹) و در متغیر تصمیم گیری عقلایی کمترین مقدار (۰/۵۰۸) است.

با توجه به به مقادیر معناداری آماره t می توان گفت در میان روابط مدل پژوهش، تاثیر سبک تصمیم گیری شهودی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق نظر مدیریت واحد تجاری ($t=1/467$) تاثیر سبک تصمیم گیری آنی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق نظر مدیریت واحد تجاری ($t=0/982$) و تاثیر سبک تصمیم گیری شهودی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق اقلام مشابه واحد تجاری ($t=1/528$) و تاثیر سبک تصمیم گیری آنی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق اقلام مشابه واحد تجاری ($t=1/047$) به دلیل قرار نگرفتن آماره t در بازه تعریف شده، معنادار نمی باشد. بنابراین فرضیه های دو، چهار، هفت و

جدول ۵- نتایج تحلیل آزمون فرضیه های پژوهش

فرضیه پژوهش	آماره t	ضریب مسیر استاندارد	نتیجه آزمون
H ₁ تصمیم گیری عقلایی ← نظر مدیریت	۷/۴۸۹	۰/۵۹۳	تأیید
H ₂ تصمیم گیری شهودی ← نظر مدیریت	-۱/۴۶۷	-۰/۱۰۸	عدم تأیید
H ₃ تصمیم گیری وابستگی ← نظر مدیریت	۶/۵۲۸	۰/۴۱۳	تأیید
H ₄ تصمیم گیری آنی ← نظر مدیریت	-۰/۹۸۲	-۰/۰۶۷	عدم تأیید
H ₅ تصمیم گیری اجتنابی ← نظر مدیریت	۴/۲۹۳	۰/۲۷۷	تأیید
H ₆ تصمیم گیری عقلایی ← اقلام مشابه	۴/۲۶۵	۰/۱۷۳	تأیید
H ₇ تصمیم گیری شهودی ← اقلام مشابه	۱/۵۲۸	۰/۱۹۸	عدم تأیید
H ₈ تصمیم گیری آنی ← اقلام مشابه	۱/۰۴۷	۰/۰۸۹	عدم تأیید
H ₉ تصمیم گیری وابستگی ← اقلام مشابه	۴/۶۳۴	۰/۲۴۵	تأیید
H ₁₀ تصمیم گیری اجتنابی ← اقلام مشابه	۳/۲۱۸	۰/۱۶۲	تأیید

تعریف سه سبک مذکور، شواهد و یافته های این پژوهش تایید می نمایند افراد دارای سبک تصمیم گیری عقلایی، تصمیمات خود درباره تعیین ارزش منصفانه را بر اساس جستجو و تجزیه و تحلیل کامل اطلاعات موجود انجام می دهند. هم چنین با توجه به سبک تصمیم گیری اجتنابی، افراد در برآورد ارزش منصفانه به احتمال زیاد، این برآورد را با تاخیر انجام می دهند. در نهایت نیز با توجه به سبک تصمیم گیری وابستگی، تهیه کنندگان اطلاعات حسابداری در برآورد و تعیین ارزش منصفانه دارایی ها از منابع اطلاعاتی دیگران استفاده می کنند و در تصمیم گیری خود به طور مستقل عمل نمی کنند. شواهد این پژوهش نشان می دهد سبک های قضاوت و تصمیم گیری افراد از جمله متغیرهای با اهمیت و تاثیرگذار در قضاوت و تصمیم گیری در برآورد و بکارگیری ارزش های منصفانه است. با توجه به گسترش استانداردهای حسابداری مبتنی بر ارزش منصفانه در استانداردهای حسابداری ملی، نتایج این تحقیق می تواند اطلاعات سودمندی درباره تاثیر ویژگی های فردی از جمله سبک

۵- خلاصه و نتیجه گیری

این مقاله تاثیر سبک های تصمیم گیری را بر قضاوت درباره برآورد ارزش منصفانه مورد بررسی قرار می دهد. شواهد این پژوهش بیانگر آن است که سبک های تصمیم گیری عقلایی، وابستگی و اجتنابی بر قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق نظر مدیریت تاثیر معنی دار و مثبت دارد. اما سبک های تصمیم گیری شهودی و آنی تاثیر معنی داری با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق نظر مدیریت ندارند. هم چنین، تاثیر سبک های تصمیم گیری عقلایی، تصمیم گیری وابستگی و تصمیم گیری اجتنابی با قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق اقلام مشابه مورد تایید قرار گرفت. اما سبک های تصمیم گیری شهودی و تصمیم گیری آنی بر قضاوت در برآورد ارزش منصفانه طبق اقلام مشابه تاثیر معنی داری ندارند. به عبارت دیگر، قضاوت و تصمیم گیری درباره ارزش های منصفانه در سطوح نظر مدیریت واحد تجاری و اقلام مشابه، متاثر از سه سبک تصمیم گیری عقلایی، وابستگی و اجتنابی است. با توجه به

فهرست منابع

- * اسدی، مرتضی و نعمتی، محمد، (۱۳۹۳)، قضاوت حرفه‌ای در حسابرسی، فصلنامه حسابدار رسمی، شماره ۲۷، صص ۳۹-۵۵.
- * تاری وردی، یداله و داغانی رضا، (۱۳۹۰)، نقش الگوهای رفتاری و مدل تصمیم‌گیری در قضاوت حسابرسان، مجله حسابرسان، شماره ۵۲، صص ۹۸-۱۲۸.
- * حاجی کرمانی، سمیرا و معین‌الدین، محمود و حیرانی، فروغ، (۱۳۹۵)، تاثیر کاربرد ارزش منصفانه در گزارش‌های مالی در بهبود ارتباط ارزش اطلاعات حسابداری، پژوهش‌های تجربی حسابداری، شماره ۲۶، صص ۵۳-۷۱.
- * حاجیها، زهره، احمد گودرزی و زهرا فتاحی، (۱۳۹۲)، ارتباط ویژگی‌های تردید حرفه‌ای حسابرسان و قضاوت و تصمیم‌گیری آنها، فصلنامه حسابداری مدیریت، سال ششم، شماره نوزدهم، صص ۱۹-۴۳.
- * حیدر، مجتبی و نیکومرام، هاشم (۱۳۹۷) سبک‌های تفکر و تردید حرفه‌ای حسابرسان (آزمون نظریه خود حکومتی ذهن)، مجله دانش حسابداری و حسابرسی، سال سوم، شماره ۵، صص ۱۵۱-۱۸۱.
- * خواجوی، شکراله و نوشادی، میثم (۱۳۹۱) نقش الگوهای رفتاری و مدل‌های تصمیم‌گیری در قضاوت حسابرسان، فصلنامه پژوهش حسابداری، سال اول، شماره ۵، صص ۱۳۴-۱۲۳.
- * سعیدی گراغانی، مسلم و ناصری، احمد، (۱۳۹۶)، تفاوت‌های فردی وقضاوت حرفه‌ای حسابرسان، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، شماره ۳۶، صص ۱۱۱-۱۳۰.
- * سلیمانی امیری، غلامرضا و جعفری نسب کرمانی، ندا، (۱۳۹۵)، چالش‌های حسابرسی ارزش منصفانه و سایر برآوردها، فصلنامه پژوهش‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴، صص ۱۲۸-۱۴۴.
- * محمدیان، محمد، (۱۳۸۹). تحلیلی بر بکارگیری ارزش منصفانه، مجله دانش حسابرسی، شماره ۳.
- * مسیح‌آبادی ابوالقاسم، پوریوسف اعظم، (۱۳۸۷)، نقش تفاوت‌های فردی بر تصمیم‌گیری‌های حسابداری و حسابرسی، مجله حسابرسان، شماره ۷۷.
- * Anderson, C & Sechler, E. (1986). Effects of Explanation and Counter explanation on the Development and use of Social Theories, Journal of personality and Social Psychology, pp24-34.
- * Audrey, W & Grace, S. (2018). The fair value of investment property and stock price crash risk, Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics, vol26, pp38-63

های قضاوت و تصمیم‌گیری تهیه‌کنندگان اطلاعات حسابداری بر استفاده از رویه‌های غیرمحافظة کارانه و مبتنی بر ارزش منصفانه در اختیار تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابداری قرار دهد. نتایج این پژوهش با یافته‌های پژوهش ماینس و همکاران (۲۰۰۰) مطابقت دارد. به عقیده آن‌ها نحوه ارائه ارقام در صورت‌های مالی بر قضاوت و تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی تأثیر معنی‌داری دارد. هم‌چنین شواهد این پژوهش نتایج پژوهش حیدر و نیکومرام (۱۳۹۷) را تایید می‌نماید. آن‌ها تاکید دارند که سبک‌های تفکر و قضاوت عاملی مهم در قضاوت و تصمیم‌گیری است. از این رو، نتایج این مقاله می‌تواند موجب بسط و گسترش مبانی نظری تحقیقات رفتاری در حوزه گزارشگری مالی شود. هم‌چنین با توجه به فراگیر شدن استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی (IFRS) و استفاده فراگیر این استانداردها از ارزش‌های منصفانه، این مقاله می‌تواند درک و فهم دانشجویان و پژوهشگران حسابداری را درباره تأثیر ویژگی‌های ذهنی مدیران و حسابداران در برآورد ارزش‌های منصفانه بهبود و ارتقاء دهد.

پیشنهادات پژوهش

از آنجا که سبک‌های تصمیم‌گیری نقش با اهمیتی در برآوردهای حسابداری مثل برآورد ارزش منصفانه دارایی‌ها و بدهی‌ها دارند؛ به سیاست‌گذاران و قانون‌گذاران در حوزه گزارشگری مالی پیشنهاد می‌شود تا در تدوین الزامات مربوط به برآورد ارزش‌های منصفانه، به منظور کاهش سوگیری‌های ناشی از سبک‌های تصمیم‌گیری تهیه‌کنندگان اطلاعات حسابداری، الزامات مربوط به چگونگی برآورد ارزش منصفانه عناصر صورت‌های مالی را مورد تجدید نظر قرار دهند. برای پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود تا تأثیر سبک‌های قضاوت و تصمیم‌گیری را بر انتخاب استانداردهای حسابداری مبتنی بر قواعد و اصول را مورد بررسی قرار دهند.

محدودیت‌های پژوهش

با توجه به آنکه پژوهش حاضر به صورت پرسشنامه‌ای انجام شده است، احتمال این وجود دارد که پاسخگویان درک درستی از پرسش‌ها نداشته باشند. از این رو ممکن است تعمیم‌پذیری نتایج این پژوهش به نمونه‌های دیگر در زمان‌های آتی با مشکل مواجه باشد.

- * Maines, I & L. McDaniel. (2000). Effects of Comprehensive-income Characteristics on Nonprofessional investors Judgments: The Role of Financial-Statement presentation format, *The Accounting Review*, pp 179-207.
- * Markou, D. & Tsitoni, F. (2013). Fair Value Accounting and Earnings Quality: Listed Real Estate Companies in Sweden.
- * Oliveira, A. (2007). A Discussion of Rational and Psychological Decision making Theories and Models: the search for a cultural ethical decision making model, *Electronic journal of business ethics and organization studies*, N, 12, pp 12-13
- * Parker, A. M, W, B. B & Baruch, F. (2007). Maximizes versus Satisfiers: Decision-Making Styles, Competence and Outcomes, *Judgment and Decision Making*, vol. 2, no. 6, pp 342-344.
- * Patton, JR. (2003). Intuition in Decisions, *Journal of Management Decision*, and *Journal Available from*
- * Patty Bick, Svetlana Orlova & Li Sun, (2018). Fair value accounting and corporate cash holdings, *Advances in Accounting*, Volume 40, Pages 98-110
- * Rosete, D & Ciarrochi, J. (2009). Emotional Intelligence and its Relationship to Workplace Performance Outcome of Leadership, *Organization development journal*, 26: pp 388-399.
- * Sanders, P. R. (2008). The decision making styles, ways of knowing, and learning strategy preferences of clients at a one-stop career center. Published PhD. Dissertation, Oklahoma State University
- * Scott, S. G, & Bruce, R. A. (1995). Decision-making style: The development and assessment of a new measure. *Educational and Psychological Measurement*, 55(5), pp 818-831.
- * Singh, R & Greenhouse, J. (2004). The Relation between Career Decision-Making Strategies and Person-Job fit: A study of job changers, *Journal of vocational behavior*. 64(1) pp 719-749.
- * Sudip, B, Kimberly, K.M & Nicole, S.W. (2019). The Impact of Benchmark Set Composition on Auditors' Level 3 Fair Value Judgments. *The Accounting Review*
- * Thaler, R. Mental. (1999). *Accounting Matters*. *Journal of Behavioral Decision Making*: PP 183-206.
- * Thunholm, P. (2004). Decision-Making Style: habit, style or both?, *Journal of Personality and Individual Differences*, pp 932-933.
- Xiaolu, X. (2019). The association between fair value measurements and banks' discretionary accounting choices, *Advances in Accounting*, Volume 44, 2019, pp 108-120
- * Ayres, D, Huang, X & Myring, M. (2017). Fair value accounting and analyst forecast accuracy. *Advances in Accounting*, Vol. 37, pp 58-70.
- * Badia, M. Duro, M. Penalva, F. & Ryan, S. (2017). Conditionally conservative fair value measurements. *Journal of Accounting and Economics*, 63(1), pp 75-98.
- * Bratten, B. Causholli, M. & Myers, L. (2017). Fair value exposure, and auditor specialization, and banks' discretionary use of the loan loss provision. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, vol 10, pp 719-749.
- * Bratten, B. Choudhary, P & Schipper, K. (2013). Evidence that market participants assess recognized and disclosed items similarly when reliability is not an issue. *Accounting Review*, 88 (4), 1179-1210.
- * Cervone, HF. (2005). Making Decisions", *International digital library perspectives*, 21:1 the current issue and full text archive of this journal is available at: <http://www.emeraldinsight.com>
- * Elfaki, A. & Hammad, S. (2015). The impact of the application of Fair Value Accounting on the quality of accounting information. An empirical study on a group of companies listed on the Khartoum stock exchange. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 5(1), 148-160.
- * Faraj, M. (2012). Analytical study of Fair Value Measurement under accounting standards - A field study. *Egyptian Journal of Commercial Studies*, 36(1)
- * Farghera, N & Zhang, J.Z. (2014). Changes in the measurement of fair value: Implications for accounting earnings, www.elsevier.com/locate/acfor
- * Goh, B. W. L, D. N, J. & Yong, K. O. (2015). Market pricing of banks' fair value assets reported under SFAS 157 since the 2008 financial crisis. *Journal of Accounting and Public Policy*, 34(2), 129-145.
- * Haiping, W. Jing, Z. (2017). Fair value accounting and corporate debt structure, *Advances in Accounting*, Volume 37, Pages 46-57.
- * Harris, D. Shi, L. & Xie, H. (2018). Does benchmark-beating detect earnings management? Evidence from accounting irregularities. *Advances in Accounting*, 41, pp 25-45.
- * Hopkins, P. (1996) The Effect of Financial Statement Classification of Hybrid Financial Instruments on Financial Analysts Stock Price Judgment. *Journal of Accounting Research*.
- * Kathleen, W, Hanley, A & Jagolinzer, S. N. (2018). Strategic estimation of asset fair values, *Journal of Accounting and Economics*, Volume 66, Issue 1, pp 25-45.
- * Koonce, J. & M. Mercer. (2005). Using psychology theories in Archival Financial Accounting Research, *Journal of Accounting Literature*, pp 175-214.
- * Laux, C & Leuz, C. (2010). "Did Fair-Value Accounting Contribute to the Financial Crisis?" *Journal of Economic Perspectives*, 24 (1): pp 93-118.

Accounting Knowledge & Management Auditing

Vol. 11/ No. 42/ Summer 2022

Decision-making and judgment styles in estimating fair value; The effect of the mental framework

Mohsen Archin Lisar

PhD Student, Department of Accounting, Islamic Azad University, Karaj Branch, Karaj, Iran

Bahman Banimahd

Associate Professor , Department of Accounting, Islamic Azad University, Karaj Branch, Karaj, Iran

Mehdi Moradzadehfard

Associate Professor , Department of Accounting, Islamic Azad University, Karaj Branch, Karaj, Iran

Bahram Hemmati

Assistant Professor , Department of Accounting, Islamic Azad University, Karaj Branch, Karaj, Iran

Abstract

Accounting is at the core of the judgment and decision making of individuals such as investors, managers and auditors. Judgment in accounting is generally the prediction of a future situation or the estimation of the present and ambiguous situation of an event. Fair value is one of the measurement bases that provides information for the judgment and decision making of users. Behavioral finance research has shown that decision-making styles within individuals' mindsets can influence their estimates. The present study investigates the relationship between decision making styles and fair value judgments. A sample of 356 accountants and financial managers of stock companies and auditors of audit firms was selected by non-probability sampling method to achieve the objectives of the study. The research period is 1398. Questionnaire was used for data collection and Cronbach's alpha was used to assess the reliability of the questionnaire. Finally, structural equation modeling approach was used to test research hypotheses. The evidence from this study suggests that rational decision making, dependency, and avoidance styles have a significant and positive effect on the judgment of fair value estimation. But intuitive and immediate decision-making styles do not have a significant impact on judging fair value estimation by management. Also, the impact of rational decision making, dependency decision making and avoidance decision making judgments on fair value estimation based on similar items was confirmed. But intuitive and instant decision-making styles do not have a significant effect on fair value judgments on similar items. In other words, judgments and judgments about fair values at the level of business unit management and similar items are influenced by three rational, dependency, and avoidance styles.

Keywords: decision making styles, fair value, management opinion, similar items

